

Advies tot ontslag van alle hoogleraren economie

Thomas Colignatus, econometrist te Scheveningen¹
1 januari en 2 maart 2005

[Beoogde publicatie in het aprilnummer van het Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs]

Inleiding

Het behoort tot mijn plicht als economisch wetenschapper om te rapporteren over hetgeen mij na ampel beraad als waarheid voorkomt, wat ook door anderen getoetst kan worden en waar de samenleving vervolgens voordeel van kan hebben. Momenteel moet ik zo rapporteren dat het een goed advies is alle hoogleraren economie wegens disfunctioneren te ontslaan. Wellicht is het inzicht voor velen verrassend maar het advies staat als een huis terwijl de voordelen voor de samenleving groot zullen zijn.

Het belang van de openheid omtrent het advies

Het is van belang dat dit advies tot ontslag der hoogleraren economie helder en in alle rust en openheid gegeven kan worden. Men kan daarbij denken aan het commentaar van Erkelens ten aanzien van hooggeleerde kritiek op een vraag voor het schriftelijk eindexamen economie 2002, welke kritiek als mosterd na de maaltijd kwam:

“wanneer deze kritiek wordt geuit op een opgave die zo duidelijk haar wortels heeft in een artikel dat 18 maanden eerder aan het wetenschappelijk forum werd gepresenteerd, waarom dan niet eenzelfde reactie geschreven in de ESB.”²

Inderdaad, opdat later niet de kritiek kan ontstaan dat het advies niet gegeven is, dient het advies tot het ontslag der hoogleraren helder en in alle rust en openheid geformuleerd te worden, opdat het ook op die wijze gelezen kan worden, niet alleen gelezen door het wetenschappelijk forum maar ook door de samenleving in zijn geheel waar nog abusievelijk vertrouwen in de hoogleraren economie lijkt te bestaan.

Het disfunctioneren

De hoogleraren economie disfunctioneren doordat zij al 15 jaar zwijgen ten aanzien van de censuur van de wetenschap door de directie van het Centraal Planbureau (CPB).

De kwestie van de censuur is gedocumenteerd op mijn website <http://www.dataweb.nl/~cool> en in verschillende artikelen en boeken.³ Al deze documentatie is echter door de Nederlandse hoogleraren economie genegeerd.

¹ Colignatus is de wetenschappelijke naam van Thomas Cool. Zie <http://www.dataweb.nl/~cool>

² L. Erkelens, “Over hoogleraren en examens. De toets der kritiek”, Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs 2002:5, p268-271

³ Ik noem hier alleen de boeken: Colignatus (1992b), “Definition and Reality in the general theory of political economy; Some background papers 1989-1992”, ISBN 905518-207-9, Magnana Mu Publishing and Research, Rotterdam; Colignatus (1994b), “Trias Politica & Centraal Planbureau”, Samuel van Houten Genootschap, Den Haag, ISBN 90-802263-1-9 (zie de pdf op de website); H. Hulst & A. Hulst m.m.v. Colignatus, (1998), “Werkloosheid en armoede, de oplossing die werkt”, Thesis Publishers 1998, ISBN-90-

In 1990 adviseerde ik in een concept-publicatie op het CPB tot een parlementaire enquête naar de toen 20 jaar voortdurende massale werkloosheid en de rol daarbij van de voorbereiding van het economisch beleid en in het bijzonder de rol van het CPB zelf. Deze concept-publicatie werd door de directie van interne bespreking tegengehouden, hetgeen censuur is.

Langer dan een decennium was mijn gedachte dat de geadviseerde enquête er door die censuur een voetnoot of bijlage bijkreeg, of van karakter zou kunnen veranderen van informatie-verzameling naar fouten-onderzoek. In 2004 ontwikkelde ik het aanvullende advies dat Nederland is te boycotten totdat de censuur is opgeheven.⁵ Nu kan ik daaraan nog zinvol het advies tot ontslag van alle hoogleraren economie toevoegen. Nu in 2005 is immers een tweede editie van DRGTPE verschenen.⁶ Is het verstandig deze tweede editie wederom te laten wegzinken in het moeras van de inmiddels duidelijk getoonde incompetentie en laksheid ten aanzien van de integriteit van de economische wetenschap? Nee, het lijkt me niet. Zelfs een ezel stoot zich niet tweemaal aan dezelfde steen.

Bovendien vereist de wetenschappelijke ethiek dat een wetenschapper, aan de wetenschappelijke discussie deelnemend, ook duidelijk is. Men betracht de hoffelijkheid en respecteert de menselijke waardigheid maar bewaart ook de duidelijkheid. Zou ik zwijgen ten aanzien van het advies tot ontslag der hoogleraren economie dan zou ten onrechte bij anderen de indruk kunnen ontstaan dat ik de kwaliteit van hun inzicht erken - maar die kwaliteit vervalt juist waar zij de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB negeren.

Eventueel zou men kunnen stellen dat de documentatie van de censuur onvolledig of ontoereikend is zodat de hoogleraren economie niets te verwijten valt. Als er al censuur zou zijn dan zou het, op deze manier gedacht, mijn eigen schuld zijn dat ik ineffectief zou hebben geprotesteerd. De mogelijkheden tot 'blaming the victim' zijn inderdaad onuitputtelijk. Mijn antwoord daarop is dat een hoogleraar economie die de kwestie cq. de documentatie heeft onderzocht en de conclusie van censuur heeft verworpen de argumentatie dan maar op het internet moet zetten, zodat ik vanuit mijn site de correcties kan linken. Een belangrijk argument van mij zal daarbij zijn dat juist het equivalent van een parlementaire enquête nodig is om de kwestie op te lossen, terwijl de hoogleraren economie juist verzaakt hebben door de argumenten te negeren die tot die conclusie leiden.⁷

Een ander argument zou zijn dat de hoogleraren economie niet incompetent zijn of geen gebrek aan gevoel voor integriteit van de wetenschap hebben, maar slechts slachtoffer zijn van een cognitieve dissonantie.⁸ In het algemeen is de vaststelling van cognitieve dissonantie beter en ook een adequate bescherming voor personen wanneer zij toch duidelijk over bekwamheden beschikken en zij toch ook duidelijk fatsoenlijke mensen zijn. Het punt is echter dat het argument

5179-447-X; Colignatus (2000), "Definition & Reality in the General Theory of Political Economy", (DRGTPE), First Edition, March & June 2000, ISBN 90-802263-2-7; Colignatus and H. Hulst (2003), "De ontketende kiezer", Rozenberg Publishers

⁴ Colignatus (1990a), "After 20 years of mass unemployment; Why we might wish for a parliamentary inquiry", Central Planning Bureau III/90/38, The Hague. Ecozoek 1991 en opgenomen in Colignatus (1992b)

⁵ Colignatus (2004), "After 35 years of mass unemployment: An advice to boycott Holland", ewp-get/0405001, Economic Working Papers Archive

⁶ Colignatus (2005), "Definition & Reality in the General Theory of Political Economy", Second Edition, Dutch University Press. Een niet-afdrukbare pdf bevindt zich op mijn website.

⁷ Dat dit argument hier naar zichzelf verwijst, vernietigt het argument niet, zoals wel het geval is bij de Baron von Münchhausen die zichzelf aan de haren uit het moeras tilt. Het argument kan naar zichzelf verwijzen doordat alleen het parlement bevoegd is parlementaire enquêtes te houden.

⁸ Colignatus (1996d), "An institutional explanation of structural unemployment of low income labour," Presentation for the 7th Research Day of the Social Sciences, Amsterdam, ewp-oth/9605001

van cognitieve dissonantie ook uitgeput kan raken. Misschien geldt het nog wel psychologisch in individuele gevallen maar er is ook een bestuurlijk en maatschappelijk kader en het zou onjuist zijn om de integriteit van de wetenschap daaronder te laten lijden. Na 15 jaar protesteren en na zoveel toelichting over de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB, en na het expliciet aan de orde stellen van die cognitieve dissonantie in dat aangehaald artikel uit 1996, loopt het argument van psychologische onschuld op zijn eind. De vaststelling van collectieve schuld is zoals men bij vandalisme door een groep hangjongeren vaststelt dat ieder schuld treft terwijl misschien maar een paar personen daadwerkelijk iets hebben vernield, of wanneer men bij een criminele organisatie vaststelt wie de deelnemers zijn terwijl slechts één persoon feitelijk de trekker heeft overgehaald. De conclusie van collectief falen is onvermijdelijk en deze is van zodanige omvang dat het advies tot ontslag van alle hoogleraren economie gefundeerd is.

De maatschappelijke baten

De maatschappelijke baten van het collectief ontslag van de hoogleraren economie bestaan uit het vermijden van de kosten van hun huidige disfunctioneren. Na de 20 jaar van massale werkloosheid van 1990 zijn er inmiddels 15 jaar van massale werkloosheid bijgekomen. Werkgelegenheid is van cruciaal belang voor de samenleving. Een aspect t.a.v. de werkgelegenheid dat recentelijk in sterke belangstelling is gekomen betreft de maatschappelijke integratie van minderheden, waarbij het evident is dat deze integratie gemakkelijker plaats kan vinden wanneer er meer werkgelegenheid bestaat. Maar er zijn veel meer aspecten, zoals pensioenen, kinderopvang, onderwijs, investeringen, gezondheid, om maar enkele te noemen.

In de gecensureerde CPB-notitie was werkloosheid maar een voorbeeld. Het was een voldoende belangrijk voorbeeld om de discussie mee te openen. Het voorbeeld draagt ook het advies tot de parlementaire enquête omdat men immers in staat moet zijn om een concreet onderbouwd voorbeeld te geven. Maar het zou een misverstand zijn te denken dat de redenering slechts op de werkloosheid betrekking heeft. De redenering betreft de voorbereiding van het economisch beleid en het falen van het coördinatiekader. De redenering in de concept-publicatie is dus relevant voor alle onderwerpen waar er sprake is van voorbereiding van economisch beleid.

Wanneer bijvoorbeeld de taak en plaats van het CPB ten aanzien van de voorbereiding van het economisch beleid in 1991 verbeterd was, zeg een jaar nadat de gecensureerde notitie als CPB-publicatie had kunnen verschijnen, dan had bijvoorbeeld ook de voorbereiding van de Betuwe-route er denkbaar wel anders uitgezien. De commissie Duivesteijn die de kwestie van de Betuwe-route heeft onderzocht heeft ten onrechte de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB genegeerd. Zo zijn er vele voorbeelden.

Voor alle duidelijkheid zij op te merken dat het advies tot ontslag van de hoogleraren economie niet voortkomt uit het batig saldo. Het advies komt voort uit de overweging van wetenschappelijke integriteit. Wanneer er een negatief saldo zou zijn dan zou dat netjes gemeld zijn maar nu valt een batig saldo te melden, zodat het wat onbegrijpelijker zou zijn wanneer het advies niet wordt overgenomen.

Aspecten van het advies

Het advies tot ontslag van de hoogleraren economie heeft diverse aspecten. In het kader van deze bespreking zou het te ver voeren om al deze aspecten te bespreken. Enkele zijn echter zinvol te noemen.

Een aspect in de kwestie is mijn onbevangenheid als wetenschapper. Als slachtoffer van de censuur word ik door velen als 'partij' gezien - wat op zich opmerkelijk is, alsof iemand niet meer objectief slachtoffer kan zijn. Hoe dan ook, elders heb ik reeds uitgelegd dat er met mijn

onbevangenheid in deze kwestie niets aan de hand is.⁹ Ook ten aanzien van het onderhavige advies tot ontslag der hoogleraren economie kan men vaststellen dat het een creatief nieuw idee is dat op juiste wijze de wetenschappelijke toets kan doorstaan en dat niet is verkleurd door een partijdige stellingname.

Wie, vervolgens, is een “hoogleraar economie”? Er zijn vele aanduidingen voor het vakgebied en niet alle leeropdrachten hanteren het woord “economie”. Er zijn bijvoorbeeld de leerstoelen staathuishoudkunde en sommige economen zijn bijvoorbeeld universiteitsprofessor. De afbakening is echter oplosbaar en wanneer het voorstel praktisch uitgevoerd gaat worden valt er altijd wel een commissie te benoemen die de grenzen vaststelt. Openbaarheid is te betrachten zodat openbaar commentaar ook mogelijk is.

Waarom een collectief ontslag en waarom niet het bepalen van de individuele mate van falen en gepaste maatregelen? Het antwoord hier luidt dat er sprake is van collectieve schuld en dat de mate van individuele bijdrage daaraan zijn antwoord vindt in het ontslag. Neem als voorbeeld de preadviezen van de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde van 2004 over het thema “Innovatie in Nederland”.¹⁰ Of neem het kerstnummer van Economisch-Statistische Berichten (ESB).¹¹ In geen van beide bundels wordt de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB genoemd terwijl men zou denken dat dit bij uitstek gelegenheden zouden zijn om een woord van protest te uiten. Zijn de auteurs dan eerstverantwoordelijk? Dat zou een dubieuze stelling zijn want ook de lezers van deze publicaties hadden zich in de voorgaande 15 jaar kunnen laten horen. Bij collectieve verantwoordelijkheid past derhalve een collectieve maatregel.

Een frappant voorbeeld van individuele verantwoordelijkheid is het volgende. Op de borrel na de KVS-bijeenkomst over de preadviezen sprak ik hoogleraar X en vertelde hem dat professor Casper van Ewijk, hoogleraar van de UvA en enkele jaren geleden onderdirecteur bij het CPB geworden, zich van de censuurkwestie afzijdig houdt. X reageerde dat het niet onlogisch voor Van Ewijk was om zich afzijdig te houden, want hij heeft ongetwijfeld zijn eigen werk en onderzoek en het aanpakken van die censuurkwestie zou veel tijd kunnen vergen. Mijn verbaasde reactie daarop was dat, met alle begrip voor de duidelijke verleiding, het toch het werk van een onderdirecteur van het CPB zou moeten blijven om de integriteit van de wetenschap aldaar te waarborgen. Mijn reactie ontlokte echter geen begrip, en X en ik konden slechts constateren dat het gesprek daarmee afgelopen was. Het lijkt me evident dat deze X door zijn getoonde gebrek aan gevoel voor de integriteit van de wetenschap een eigen individuele verantwoordelijkheid draagt, want feitelijk weigerde hij de censor ter verantwoording te roepen. Toch lijkt het me onjuist om alleen X te ontslaan, of mutatis mutandis de steekproef aan hoogleraren die ik over de afgelopen 15 jaar zo op individuele wijze gesproken heb. Adequater en rechtvaardiger is het hanteren van de collectieve maatstaf.

Waar ik sprak over “hoogleraren economie” bedoel ik natuurlijk de Nederlandse hoogleraren en niet de hoogleraren in het buitenland. Er zijn complicaties wanneer iemand naar het buitenland verhuist. Een voorbeeld is Rick van der Ploeg, die gerust met naam en toenaam genoemd mag worden en die dat misschien zelfs wel leuk vindt. De Klerken Van der Ploegschrijven begin 1992:¹²

⁹ Zie “De ontketende kiezer”, op. cit., p141-142

¹⁰ B. Jacobs en J.J.M. Theeuwes (red), “Innovatie in Nederland. De markt draalt en de overheid faalt”, Preadviezen van de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde, Lemma 2004

¹¹ ESB, “Wijze economen over theorie en beleid”, kersteditie 2004, 24 december 2004, jaargang 89, nr. 4449, p603-626

¹² ESB 18/3/92 pag 280, in het kader van het “Nationaal Economiedebat” van NRC en SMO. Zie ook de reactie Colignatus “In reactie op: Overheid en markt in het maatschappelijk debat”, opgenomen in (1992b) en (1994b)

“In het voorstel tot een parlementaire enquête naar de voorbereiding van het beleid en naar de rol van het Centraal Planbureau klinkt iets van wantrouwen door, een wantrouwen dat er op zich op wijst dat de eens vrijwel onaantastbare positie van het bureau toch aan slijtage onderhevig is geweest. Het voorstel om van het bureau een echte onafhankelijke wetenschappelijke instelling te maken is wat dat betreft meer recht-door-zee en toe te juichen.”

Van der Ploeg brengt tegenwoordig zijn dagen in ‘schaamte voor Nederland’ door aan het Europees Universitair Instituut te Florence.¹³ Persoonlijk lijkt het me wat gemakzuchtig van HP/De Tijd om nu juist Van der Ploeg als criticus van Nederland op te voeren, maar mijn persoonlijke mening doet niet ter zake. Waar het om gaat is dat Van der Ploeg de al 15 jaar durende censuur van de wetenschap door de directie van het CPB negeert, ook onlangs nog toen hij lid was van een visitatiecommissie die het CPB ‘beoordeelde’. Van der Ploeg is als hoogleraar economie niet te handhaven. Vaststelling van die conclusie is vooralsnog voldoende, hoe het EUI daarvan te overtuigen valt is van later zorg.

Een ander aspect aan het advies is de skepsis sinds Sokrates ten aanzien van het waarheidsbegrip. Het advies tot ontslag der hoogleraren is gebaseerd op de gedachte dat het *waar* is dat de maatschappij er voordeel van zou hebben. Hoe kan ik nu zoiets beweren, met alle onzekerheden en de noodzakelijke skepsis? Dit artikel presenteert slechts een redenering en geen concrete berekening die men zou kunnen controleren. Het antwoord hierop kent weer verschillende deelaspecten.

Kern is de empirische cyclus, waarin men vanuit de theorie hypothesen ontwikkelt die empirisch kunnen worden getoetst. Vanuit het theoretisch raamwerk van het falend coördinatiekader van de Trias Politica geredeneerd geeft het hier geformuleerde advies slechts een onderscheidend empirisch experiment. De berekeningen ten aanzien van de kosten en baten laat ik over aan wie het gaat uitvoeren. Eerder heb ik reeds beargumenteerd dat wie nog niet overtuigd is van de zinvolheid van een parlementaire enquête naar de voorbereiding van het economisch beleid via diezelfde redenering omtrent de empirische cyclus daarvan wel overtuigd kan raken⁴. Dezelfde redenering geldt mutatis mutandis ten aanzien van de boycot van Nederland en nu ook het ontslag der hoogleraren economie. Het zijn alle zinvolle onderscheidende experimenten.

Gegeven de empirische constatering van de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB en de constatering van het verzaken van de hoogleraren economie is er voldoende morele waarborg tot het ontslag der hoogleraren. De enige vraag die resteert is hoeveel de werkloosheid in de wereld moet toenemen of hoever de sociale zekerheid in Nederland moet worden afgebroken voordat men bereid is dit verantwoorde empirische experiment van het ontslag der hoogleraren economie te verrichten. De Nederlandse samenleving gaat al ver, door bijvoorbeeld het tolereren van illegale arbeid die grenst aan nieuwe slavernij, en door het bestempelen tot ‘criminaliteit’ van zulke vormen van uitbuiting zoals ook vrouwenhandel, waardoor het plotseling geen ‘economie’ meer heet te zijn maar een probleem lijkt te zijn van ‘slechts’ tekortschietend politiewerk. De maatschappelijke druk is al zo toegenomen dat er twee politieke moorden zijn gepleegd. Wanneer o wanneer is men bereid de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB op te heffen? De onderscheidende experimenten kunnen de juiste beslissing dichterbij brengen.

Houdt het advies wel voldoende rekening met de onzekerheden? Wanneer men de hoogleraren economie ontslaat dan komt het voordeel binnen bereik dat de censuurkwestie wordt opgelost, maar de voordelen die verloren gaan zijn ongekend, want men weet vooraf toch niet wat deze

¹³ A. van der Horst, “Ik schaam me dood voor Nederland”, HP/De Tijd, 17 december 2004, p24-31

¹⁴ Colignatus (1996h), “Kruisende analyses over de werkloosheid”, <http://www.dataweb.nl/~cool/Thomas/Nederlands/Wetenschap/Artikelen/KruisendeAnalyses.html>

hoogleraren allemaal zullen verzinnen, of hun promovendi helpen te verzinnen, zolang zij in functie zijn ? Het antwoord op dit aspect is tweeledig. Ten eerste kan hun bijdrage reeds bepaald worden voor de laatste 15 jaar waarin de hoogleraren ten aanzien van de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB verzaakt hebben. De hoogleraren economie kan gevraagd worden om zelf hun bijdrage te specificeren en men kan zich voorstellen dat commissies van deskundigen tot kritische evaluaties daarvan komen. Ten tweede kan deze statistisch vaststelbare informatie gebruikt worden om een kansberekening te maken ten aanzien van de waarschijnlijke bijdragen in de toekomst. Uiteindelijk komt men zo tot een afweging van de risico's. Goed vertaald naar zuivere termen komt mijn stelling er dan op neer dat men het totale risico minimizeert en de verwachte opbrengst maximeert door de hoogleraren economie onmiddellijk te ontslaan.

Een aspect in de kwestie is de verdeling van de maatschappelijke voordelen. Mogelijk hebben de bijdragen van de hoogleraren economie voordelen voor sommigen terwijl de voordelen van het aanpakken van de censuur weer aan anderen toevallen. Hoe kunnen de belangen van deze verschillende groepen tegen elkaar worden afgewogen ? Zoals bekend heeft Kenneth Arrow geschreven over de onmogelijkheid van maatschappelijke welzijnsfuncties. Één aspect van de analyse heeft niet-toevallig hierop betrekking - en werd helaas ook door censuur getroffen. De analyse van Arrow blijkt niet houdbaar, maar dit mag blijkbaar niet gezegd worden.⁵ Ook hier is er sprake van een zekere mate van zelfreferentie in de argumentatie. Het blijkt echter nog steeds mogelijk om consistent te oordelen dat de maatschappij erop vooruit zal gaan wanneer de censuur wordt opgeheven.

Een aspect wordt gevormd door de negatieve gevolgen van het ontslag der hoogleraren economie voor hun persoonlijk welbevinden. Hun door incompetentie en gebrek aan integriteitsgevoel noodzakelijk ontslag is ook aan het eigen optreden verwijtbaar waardoor geen recht op uitkering bestaat. Zij en hun naasten zullen worden getroffen door een onverwachte ramp, een plotseling wegvallen van financiële en beroepsmatige zekerheid. Hoe valt deze negatieve last te verrekenen met de toename van het maatschappelijk welzijn, wanneer de leer van het maatschappelijk welzijn, en met name het concept van de Pareto-optimaliteit, juist stelt dat niemand erop achteruit zou mogen gaan ? Het antwoord is hier tweeledig. Ten eerste hebben de hoogleraren economie het niet bezwaarlijk geacht dat een wetenschapper van het CPB op soortgelijke wijze al 15 jaar wordt geraakt in zijn bestaanszekerheid. Waar de hoogleraren economie dit voor een persoon klaarblijkelijk toelaatbaar achten dan toch zeker voor henzelf. Ten tweede, acht ik dit voor een persoon niet toelaatbaar, dus zou ik dit ook niet voor de hoogleraren economie toelaatbaar moeten achten. Echter, er is ook het criterium van de rechtmatigheid van verworven rechten. Wanneer rechten niet langer rechtmatig verworven zijn, dan kan het wegvallen daarvan niet gerekend worden als een verlies. Aldus, enerzijds wanneer iemand door censuur wordt getroffen, dan is het niet juist hem ook nog te ontslaan, ook al protesteert hij tegen die censuur; terwijl anderzijds wanneer hoogleraren economie al 15 jaar lang niet tegen censuur protesteren, dan vormt dat een terechte ontslaggrond.

Een punt is dat de samenleving denkelijk toch wel behoefte heeft aan hoogleraren economie. Er dienen derhalve nieuwe gezocht te worden. Het lijkt me onverstandig om een hoogleraar economie die bijvoorbeeld in Rotterdam ontslagen is dan maar weer in Amsterdam te benoemen, enzovoorts. Dus geen stoelendans. Een levenslange uitsluiting is ook weer cru. Mijn advies is derhalve om de ontslagen hoogleraren economie voor 15 jaar buiten de deuren van de universiteiten te houden en daarna weer aanstellingen toe te staan - een uitsluiting dus ongeveer zolang als de periode waarop we terugkijken. Vervolgens zouden commissies van buitenlandse hoogleraren economie kunnen helpen om de ontstane vacatures per direct op te vullen. Overigens

¹⁵ Colignatus (2001), "Voting theory for democracy", Thomas Cool Consultancy & Econometrics, ISBN 90-804774-3-5

lijkt het me vereist dat kandidaten ook een examen hebben afgelegd ten aanzien van het boek DRGTPE 2005 en de kwestie van de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB, opdat de buitenlandse hoogleraren economie geen mensen benoemen die onmiddellijk weer zijn te ontslaan.

'Lock in'

Het is van belang te beseffen dat censuur van de economische wetenschap en het negeren van censuur van de economische wetenschap leiden tot aantasting van normen & waarden en uiteindelijk maatschappelijke verloedering. Dit noodzaakt ook een 'lock in', het vasthouden aan het verlangen dat de kwestie wordt opgelost. Op mijn website staat een langere bespreking die deze 'lock in' toelicht en het belang daarvan uitwerkt.

Conclusie

De conclusie is kort en inzichtelijk. Het advies alle hoogleraren economie wegens disfunctioneren te ontslaan is onderbouwd en verantwoord en zal voordelig zijn voor de Nederlandse samenleving. Ook geldt "hoe eerder hoe beter".

Bijlage

[De volgende aspecten uit het langere opstel van 1 januari zijn wegens de lengte weggelaten in de geplande publicatie in het aprilnummer van TEO.]

De basis van het wetenschappelijk oordeel

De inleiding noemt reeds de basis voor de vorming van een wetenschappelijk inzicht. Het kan de duidelijkheid ten goede komen om deze punten daarin te onderscheiden: (1) Het gaat om wetenschap, waarin men in onbevagenheid en na ampel beraad met deskundigheid tot inzicht komt. (2) Het gaat om de waarheid en niets dan de waarheid, en er is de toetsbaarheid ook voor anderen. (3) Er is duidelijk maatschappelijk voordeel, van ook voldoende omvang om de aandacht van anderen te vragen. (4) De rapportage is zorgvuldig, en er is toetsing aan het plichtsbesef dat al deze aspecten gewaarborgd dienen te zijn.

Nadere toelichting op de 'Lock in'

Het is van belang te beseffen dat censuur van de economische wetenschap en het negeren van censuur van de economische wetenschap leiden tot aantasting van normen & waarden en uiteindelijk maatschappelijke verloedering. Een slachtoffer van censuur die eerst meende toch wel te kunnen vertrouwen op de waarheidslievendheid van hoogleraren economie kan zich na 15 jaar vruchteloos protesteren en gebrek aan weerklank en steun teleurgesteld gaan voelen in dat eerdere vertrouwen. Zo'n slachtoffer kan de wetenschap vaarwel zeggen, gaan emigreren of in het beste geval op zoek gaan naar betere waarborgen. Wanneer genoemde parlementaire enquête gehouden zou worden en de parlementaire onderzoekscommissie zou willen spreken met zo'n slachtoffer van censuur, en hij of zij is nog te vinden, dan zou dat slachtoffer er toch op willen kunnen vertrouwen dat hoogleraren economie die ook gehoord worden de argumenten op waarheidslievende wijze zouden wegeven. Wanneer dat vertrouwen weg is dan heeft het voor het

slachtoffer geen zin om het parlement nog te woord te staan. Op deze wijze ontstaat een 'lock in'. Wanneer het vertrouwen weg is, en wanneer het slachtoffer van de censuur denkt dat het geen zin meer heeft om met het parlement daarover te spreken omdat de hoogleraren economie toch niet waarheidslievend met het besprokene om zullen gaan, dan wordt het voor het parlement moeilijker om te achterhalen wat nu precies gecensureerd werd en wat er gedaan moet worden om de censuur ongedaan te maken. Het enige wat zo'n slachtoffer van censuur dan kan doen is aan die parlementaire onderzoekscommissie de suggestie voorleggen om de hoogleraren economie eerst te vervangen door anderen opdat het vertrouwen weer hersteld kan worden. Of welke maatregelen dan ook, zolang het vertrouwen maar wordt hersteld. Toegegeven zij dat er dan weer enkele jaren tijd verloren kunnen gaan. Eventueel gaat de parlementaire commissie er zelfs toe over om het slachtoffer van censuur ook nog te gijzelen totdat hij bereid is om wel met het parlement te praten, zodat men onrecht op onrecht stapelt, terwijl men toch zal moeten wachten totdat aan de redelijke suggestie van de vervanging van de onbetrouwbare hoogleraren is voldaan, omdat het slachtoffer zich gewoon zal laten gijzelen totdat dit is gebeurd. Beter is het om de hoogleraren economie onmiddellijk te ontslaan.

Er ontstaat een andere zelfreferentie en 'lock in' wanneer een hoogleraar astronomie of een hoogleraar psychologie tegen een hoogleraar economie kan zeggen: 'ik lees hier dat jij volgens jouw eigen economische theorie ontslagen zou moeten worden'. Hoe gaan de hoogleraren economie daarmee om? Op zich hoeven we daar geen interesse in te hebben omdat zij tenslotte toch te ontslaan zijn. Een paar aspecten kunnen nog wel genoemd worden. Wanneer zij deze innovatie in de economische analyse niet overnemen en deze niet waarheidsgetrouw aan hun studenten overbrieven ('volgens de economische theorie zou ik jullie geen college meer mogen geven') dan blijkt dat zij onvoldoende functioneren en onderschrijft dit de reeds geconstateerde incompetentie. Een andere mogelijke reactie is: 'ja, ik zou ontslagen moeten worden gezien mijn falen van de laatste 15 jaar, maar ik protesteer vanaf vandaag wel degelijk tegen de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB, dus misschien mag ik aanblijven?' Voor zulke meelopers hoeft men geen begrip te hebben, terwijl degenen die hier oprecht tot een verbeterd inzicht zijn gekomen geholpen kunnen worden, bijvoorbeeld met het oprichten van een website, om vanuit hun desondanks ontslagen status hun nieuw gevonden protest tegen de censuur van de wetenschap door de directie van het CPB vorm te geven.

Enkele complicaties

Ik kwam te spreken met hoogleraar Johan Mackenbach van de EUR / Erasmus MC over de volksgezondheid, de maatschappelijke gezondheidszorg en het wetenschappelijk onderzoek naar deze. Mackenbach is geen econoom maar kon wel vaststellen dat werkloosheid volgens de empirische gegevens nadelig blijkt voor de gezondheid van betrokkenen. Wanneer ik dit verband overneem, wat Mackenbach toch van mij zou mogen verwachten, dan moet ik een direct verband constateren tussen het falend coördinatiekader en de verminderde gezondheid van grote groepen, lopend via het eerder geconstateerde verband tussen het falend coördinatiekader en de werkloosheid. Mackenbach meent dat hij dit verband tussen het falend coördinatiekader en de verminderde volksgezondheid niet kan overnemen, omdat hij geen econoom is en niet kan beoordelen in hoeverre er sprake is van een falend coördinatiekader dat tot werkloosheid leidt. Wanneer er zo'n verband is dan betreurt Mackenbach het dat er niet meer economen dan mijzelf zijn die dat verband onderschrijven. Zouden hoogleraren economie het verband tussen het falend coördinatiekader en de werkloosheid onderschrijven dan zou Mackenbach met zorg wijzen op de negatieve gevolgen voor de volksgezondheid en met mij hopen dat deze zaken verbeterd worden.

Mijns inziens ontstaan enkele complicaties. Het lijkt me onvoldoende voor een hoogleraar van welk vakgebied dan ook om de redenering beperkt te houden tot de constatering dat er geen andere economen zijn die de analyse van het falend coördinatiekader onderschrijven. Er bestaat

immers ook een algemene logica die door alle vakgebieden te respecteren is. Ten eerste ontstaat het punt dat ik als econoom nu moet constateren dat er een directe link is van het falend coördinatiekader naar vermindering van de volksgezondheid. Men heeft er dan mee te maken dat ik zulks als wetenschapper moet constateren en ik verwacht daarin als wetenschapper serieus genomen te worden. Ten tweede is reeds opgemerkt dat de analyse van het falend coördinatiekader betrekking heeft op vele beleidsterreinen. De hoogleraren van de diverse vakgebieden zien de resultaten op hun eigen terrein terug en zijn daarop aan te spreken. Waar de hoogleraren economie de kwestie negeren kunnen de andere hoogleraren hen op zijn minst vragen om de kwestie wel te onderzoeken. Ten derde laat zich inmiddels constateren dat de hoogleraren economie zijn te ontslaan zodat hun visie er minder toe doet. Ten vierde zijn er verdere complicaties welke zijn voor te leggen aan het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI) van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW)¹⁶.

Al met al valt te hopen dat vermeden kan worden dat men moet gaan adviseren alle hoogleraren van alle vakgebieden te ontslaan wegens collectieve incompetentie en getoond gebrek ten aanzien van de integriteit van de wetenschap.

Sub-bijlage: Bij de moord op Theo van Gogh

Thomas Cool¹⁷

Ik was niet gecharmeerd van de teksten en films van Theo van Gogh maar het spreekt vanzelf dat iemand natuurlijk niet vermoord mag worden om wat hij zegt of maakt. Ten aanzien van de vrijheid van meningsuiting is het aldus zinvol om onderscheid aan te brengen tussen (a) het fundamentele recht gevrijwaard te zijn van geweld en belemmering en (b) de morele discussie waarin men anderen kan vragen om betamelijkheid. Zo lijkt het me duidelijk dat een film als *Submission* maar een raar produkt is - maar de makers en hun kijkers zijn natuurlijk vrij om hun tijd daarmee te verdoen.

Van Gogh's column in de Metro van 22 oktober 2004 mocht er zijn: de VARA pleegde censuur door het achterhouden van de videoband waarin Marcel van Dam Pim Fortuyn wegzet als een "buitengewoon minderwaardig mens". Inmiddels meldt Van Dam dat hij die uitspraak al ettelijke malen betreurd heeft. Dat lijkt me een relevant resultaat van dit stukje maatschappelijk debat. Het is van belang dat iemand in het publieke domein geweest kan worden op de betekenis van zijn uitspraken. Laten we hopen dat Van Dam vaker de kans krijgt om te benadrukken dat je mensen niet als minderwaardig kunt wegzetten.

Het is vervolgens de vraag of Van Gogh die uitspraak van Van Dam wel juist gebruikt in de film 0605 waar het klaarblijkelijk figureert als de culminatie van de hetze tegen Pim Fortuyn. De culminatie lag immers in handen van de beroeps politici, niet bij Van Dam.

Zowiezo is 0605 een rare film waarin de politieke relevantie van Fortuyn wordt verworden tot een complot-theorie van dubieus niveau. In plaats van een scherpe politieke analyse krijgen we een soort thriller, een soort volksvermaak, dat verder nergens op slaat. De politici die Fortuyn belasterden, zoals Wim Kok en Gerrit Zalm, en zij die niet tegen deze laster protesteerden, zoals Jozias van Aartsen, Wouter Bos en Femke Halsema, kunnen bij 0605 rustig gaan slapen. Nee,

¹⁶ Colignatus, "Persbericht censuur van de wetenschap t.a.v. de stelselherziening in de gezondheidszorg", 2 en 4 november 2004, <http://www.dataweb.nl/~cool>

¹⁷ Deze bijlage betreft een korte bespreking die ik op 18 december 2004 op mijn site plaatste, niet in de hoedanigheid van wetenschapper Colignatus maar in mijn hoedanigheid van gewoon burger en kandidaat voor president van de Europese Unie.

Van Gogh bewijst Fortuyn hier geen goede dienst. Wie de werkelijke analyse wil begrijpen - die leidt tot een advies tot een boycot van Nederland totdat er iets gedaan wordt aan het zwartmaken van mensen - die leze het boek *Zonder Professoren*.¹⁸

En dan is er nog de film *Cool!*. Ik vind het nogal bizar:

- (1) Theo van Gogh, de zogeheten kampioen van het vrije woord, laat hierin Gerrit Zalm, die de censuur pleegde, optreden.
- (2) Gerrit Zalm censureerde een analyse over de werkloosheid. Door de censuur bleef die werkloosheid voortduren, vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Van Gogh werd vermoord door een werkloze, wiens denkwereld ook deels gevormd moet zijn door de voortdurende vernedering van mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Ik kan niet anders concluderen dan dat Van Gogh met zijn film *Cool!* meehielp aan het mooier voorstellen van iemand die indirect bijdroeg aan zijn eigen moord. In plaats van de censuur aan de kaak stellen legde hij de censor in de watten, kreeg deze glamour en ster-status, en men kon deze bewonderen aan de arm van Katja Schuurman. Nee, jaloers ben ik niet, Bridget vind ik leuker. Wel zag ik graag dat iemand een film *Zalm!* maakte waarin ik mag optreden !

PM. 1. Ten aanzien van de teksten en films van Van Gogh verlaat ik me op berichten in de media en heb ik weinig aanleiding gezien om me er uit eerste hand in te verdiepen.

PM 2. Het kamerlid Ayaan Hirsi Ali laat vanuit haar onderduikadres weten dat zij "vrijwillig" is ondergedoken en zich bezig houdt met onder meer een nieuw boek, in plaats van zich in publieke zalen te vertonen om aldaar deel te nemen aan het publieke debat. Mijn indruk is dat deze "vrijwilligheid" om meer redenen betreurd mag worden. Onder meer wegens het Orwelliaanse "New Speak" karakter. Maar ook, omdat ikzelf gaarne de gelegenheid had gehad bij zo'n publieke bijeenkomst de vraag te stellen wat haar mening is over de censuur van de wetenschap door haar politiek leider Gerrit Zalm, niet alleen in zijn functie destijds als directeur van het Centraal Planbureau maar ook in zijn huidige functie als lid van een kabinet dat niet ingrijpt en de censuur gewoon voortzet.

¹⁸ Willem Freselijk Haarmens, *Zonder Professoren*, zie de PDF op <http://www.dataweb.nl/~cool>